

Paneldiscussie AIV-advies 'Kernwapens in een nieuwe geopolitieke werkelijkheid'

16 april 2019

Op 16 april jl. organiseerde de AIV in samenwerking met het Institute of Security and Global Affairs van de Universiteit Leiden een paneldiscussie over het AIV-advies 'Kernwapens in een nieuwe geopolitieke werkelijkheid'. De bijeenkomst werd gehouden bij de Campus Den Haag, om zo ook studenten te betrekken bij het debat over dit actuele onderwerp. Aan de bijeenkomst onder leiding van AIV-voorzitter, professor Jaap de Hoop Scheffer, namen ook voormalig diplomaten, vertegenwoordigers van ambassades en beleidsmakers deel.

Professor Joris Voorhoeve, voorzitter van de commissie die het advies heeft voorbereid, schetste de nieuwe geopolitieke werkelijkheid en de rol die kernwapens daarin in toenemende mate spelen. Joris Voorhoeve: 'Zolang er kernwapens zijn moet allereerst worden voorkomen dat ooit, opzettelijk of onopzettelijk, een kernwapen tot ontploffing komt. Hoe moeizaam de samenwerking met landen zoals Rusland momenteel ook verloopt, er is alles aan gelegen om initiatieven te nemen voor spanningsvermindering, evenwichtige opstelling van militaire vermogens en risicoreductie'. Hij onderstreepte het belang van de trans-Atlantische samenwerking. Aangezien de regeringen van de kernwapenstaten geen aanstalten maken tot onderhandelen, zou naar het oordeel van de AIV een uitweg uit deze impasse gevonden kunnen worden door de VN een gezaghebbende internationale commissie te laten in stellen (naar analogie van de Brundtland-commissie uit 1987). Deze internationale commissie zou de weg kunnen schetsen naar afspraken over beheersing van wapensoorten, aantallen en risico's.

In hun bijdrage verwelkomden de panelleden - voorzitter van Pugwash Nederland Marc Vogelaar en Clingendael-onderzoeker Sico van der Meer - het AIV-advies, maar tevens plaatsten zij kritische kanttekeningen. Marc Vogelaar: 'De AIV blijft gevangen in de nucleaire paradox. Voortzetting van het huidige afschrikingsbeleid van de NAVO staat kansrijke stappen voor het

bereiken van een kernwapenvrije wereld juist in de weg. De NAVO kan zich beter serieus inspannen om Rusland in een nieuwe Europese veiligheidsarchitectuur te betrekken'. Voortzetting van de kernwapentaak kon bovendien wel eens ten koste gaan van de Nederlandse geloofwaardigheid als onderhandelingspartner op het terrein van nucleaire wapenbeheersing en ontwapening, aldus Marc Vogelaar.

Sico van der Meer zag een belangrijke rol weggelegd voor Nederland als betrouwbare onderhandelingspartner en internationale 'bruggenbouwer' tussen kernwapenstaten en niet-kernwapenstaten. 'Nederland is al jaren 'punching above its weight' op het terrein van kernwapenbeheersing, is nauw betrokken bij vrijwel alle initiatieven en creatief in het vinden van nieuwe oplossingsrichtingen. De AIV had hierop nog meer de nadruk mogen leggen'. De wereld is veiliger zonder kernwapens. Eenzijdige opzegging van de Nederlandse kernwapentaak zou dit doel verder buiten bereik brengen, aldus Sico van der Meer.

In de gedachtewisseling met het publiek kwamen diverse aspecten van de kernwapenproblematiek aan de orde zoals bevordering van naleving van artikel VI van het Non-proliferatieverdrag, de noodzaak van een strategische dialoog over wapenbeheersing in bredere zin, de rol die Europa kan spelen en het risico op destabilisering ten gevolge van technologische ontwikkelingen en nieuwe militaire capaciteiten.